

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
Кафедра економіки та фінансів

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 23. Мікроекономіка

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Освітня програма: «Менеджмент організацій»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Рівне – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Мікроекономіка» для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за освітньою програмою «Менеджмент організацій» зі спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Розробник: к.держ.упр., доцент кафедри Ліщук Н.В.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри економіки та фінансів.

Протокол від «27» 08 2020 р. № 1.

Завідувач кафедри економіки та фінансів д.е.н., проф. Борейко В.І.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Менеджмент організацій»

Гарант освітньої програми к.е.н., доц. Никончук В.М.

Схвалено навчально-методичною комісією економічного факультету.

Протокол від «28» 08 2020 р. № 1.

Голова навчально-методичної комісії к.е.н. Демидюк С.М.

© Ліщук Н.В., 2020 рік

© ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», 2020 рік

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Обов'язковий компонент освітньої програми	
Змістових модулів – 4	спеціальність 073 «Менеджмент» Освітня програма «Менеджмент організацій»	Рік підготовки:	
		2-й	2 -й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-й	3 -й
Тижневих годин для денної форми навчання: – 10 аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
Індивідуальні завдання			
год. -			
Вид контролю: екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні ринкового орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень в умовах обмеженості ресурсів з приводу споживання благ, використання факторів виробництва із врахуванням різних конкурентних ситуацій (ринкових моделей), економічних інституцій.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ефективність функціонування окремих механізмів економічної системи та складників національної економіки.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: надання знань про базові положення мікроекономічної теорії; формування навичок використання інструментарію мікроекономічного аналізу; підготовка до вивчення прикладних дисциплін, що базується на мікроекономічній теорії.

Результатом навчання за дисципліною є набуття студентами відповідно до освітньо-професійної програми таких **компетентностей**:

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні володіти **програмними результатами**:

- ПРН4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.
- ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- знати та використовувати економічну термінологію;
- розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем;
- пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки;
- вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;

- вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **вміти**:

- абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;

- застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади);

- демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці;

- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Загальні основи теорії конкурентного ринку

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Розуміти значення категорії мікроекономіка, її предмету, об'єкту і суб'єкту. Усвідомлювати місце мікроекономіки в системі економічних знань. Володіти методологією загальні та специфічні методи) та основними поняттями мікроекономіки.

Література: основна: 1, 3, 8, 11; допоміжна: 1, 9, 12.

Тема 2. Попит, пропонування та ринкова рівновага

Сутність поняття «попит». Індивідуальний та ринковий попит. Криву попиту. Закон попиту та його пояснення з точки зору поведінки споживача. Цінові і нецінові детермінанти попиту. Еластичність попиту за ціною та за доходом. Фактори, що впливають на ступінь еластичності попиту. Ринкове пропонування. Криву пропонування. Закон пропонування. Нецінові фактори пропонування. Еластичність пропонування. Механізм балансування попиту і пропонування і встановлення ринкової рівноваги. Ціна рівноваги

Література: основна: 1, 4, 8, 15; допоміжна: 1, 3, 12.

Тема 3. Еластичність і пристосування ринку

Поняття «еластичності». Еластичність попиту та її види. Еластичність пропонування. Часові періоди і пристосування ринку. Практичне застосування теорії еластичності. Державне регулювання ринкової рівноваги та його наслідки. Законодавче встановлення максимальної ціни. Встановлення законодавством мінімальної ціни. Вплив податків і субсидій на попит і пропозицію.

Література: основна: 1, 2, 3, 8, 14, 15; допоміжна: 4, 6, 12.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Споживання і попит на конкурентному ринку

Тема 4. Теорія граничної корисності та поведінка споживача

Поняття потреби, види потреб. Економічні блага, їх класифікація. Поняття корисності, її особливості та спосіб досягнення. Загальна і гранична корисність. Функція корисності. Процес споживання та динаміка зміни загальної і граничної корисності. Перший закон Госсена. Закон спадної граничної корисності блага, його графічне зображення. Раціональний вибір споживача та його дві умови: максимізація загальної корисності та бюджетне обмеження. Рівновага споживача. Модель споживання набору благ. Другий закон Госсена. Вплив на поведінку споживача бюджетних обмежень і цін. Поняття попиту на благо. Моделювання поведінки споживача, який прагне раціоналізувати свій вибір з урахуванням спадної граничної корисності блага: визначення індивідуального попиту на благо.

Література: основна: 4, 8, 9, 11, 12; допоміжна: 1, 4, 10, 12.

Тема 5. Ординалістська теорія поведінки споживача

Теорія споживчого вибору та вихідні умови аналізу поведінки споживача згідно концепції кривих байдужості. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Властивості кривих байдужості. Карта байдужості. Гранична норма заміщення благ: суть і методичне обчислення. Наслідок динаміки норми заміщення у поясненні форми кривих байдужості. Крайні випадки взаємозаміщення та взаємодоповнення благ. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна пряма: рівняння і графічна побудова. Властивості бюджетної прямої. Споживча рівновага при бюджетному обмеженні. Графічний вираз споживчої рівноваги. Різні випадки досягнення рівноваги: «внутрішня» і «кутова» рівновага.

Література: основна: 1, 2, 5, 8, 11; допоміжна: 1, 7, 12.

Тема 6. Моделювання поведінки споживача

Зміна оптимального вибору споживача в результаті зміни його доходу. Побудова кривої «дохід-споживання». Криві Енгеля. Зміна оптимального вибору споживача в результаті цінових змін. Побудова кривої «ціна – споживання». Індивідуальний та ринковий попит. Споживчий надлишок. Ефект доходу і заміщення як альтернативне пояснення для оберненої пропорційності кривої попиту. Загальний ефект від зміни ціни. Визначення ефекту заміщення і ефекту доходу у загальному ефекті від зміни ціни. Парадокс Гіффена.

Література: основна: 1, 2, 6, 8, 14, 15; допоміжна: 1, 4, 7, 12.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Виробництво і пропонування на конкурентному ринку

Тема 7. Фірма як мікроекономічний суб'єкт. Мета виробництва

Фірма, як суб'єкт ринкових відносин. Структура та організаційно-правові форми фірми. Мотивація поведінки фірми. Основні проблеми вибору економічної організації фірми: що виробляти, як виробляти, для чого виробляти. Фактор часу і періоди функціонування фірми: миттєвий, короткостроковий і довгостроковий. Теорія виробництва. Поняття виробничої функції. Теорія витрат виробництва і прибутків.

Література: основна: 1, 3, 7, 8, 12, 15; допоміжна: 1, 4, 7, 12.

Тема 8. Обмеження виробника. Продуктивність ресурсів і витрати виробництва у короткостроковому періоді

Виробнича функція з одним змінним фактором (скупний граничний продукт, граничний фізичний продукт, середній фізичний продукт). Стадії розвитку виробництва. Короткострокові витрати виробництва (постійні витрати, змінні витрати, витрати на одиницю продукції, середні постійні витрати, граничні витрати). Зростаюча та спадна віддача.

Література: основна: 1, 3, 4, 8, 13; допоміжна: 3, 4, 7, 12.

Тема 9. Виробнича функція і витрати виробництва у довгостроковому періоді

Двофакторна виробнича функція. Ізокванта. Заміна факторів виробництва. Ізокоста. Мінімізація довгострокових сукупних витрат. Траєкторія розвитку фірми. Мінімізація довгострокових середніх витрат. Мінімальний ефективний розмір підприємства. Бюджетне обмеження споживача.

Література: основна: 1, 3, 7, 8, 15; допоміжна: 5, 6, 7, 10, 12.

Тема 10. Вибір фірмою обсягу виробництва

Фірма на конкурентному ринку. Ринок досконалої конкуренції. Підходи до визначення оптимального обсягу виробництва. Загальне правило максимізації прибутку. Реакція конкурентної фірми на зміну ціни (умови прибутковості за збитковості за моделлю TRTC та MRMC). Короткострокова крива пропонування фірми і галузі. Ринкова ціна і надлишок виробника.

Література: основна: 1, 4, 6, 8, 12; допоміжна: 1, 3, 4, 7, 12.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Теорія ринків недосконалої конкуренції

Тема 11. Максимізація прибутку і цінова стратегія монополії

Монополія і конкуренція. Максимізація прибутку. Коротко- та довгострокова рівновага монополії. Модель монополії. Соціально-економічні наслідки монополії. Природна монополія. Монопольна влада та цінова дискримінація.

Література: основна: 1, 2, 4, 5, 8, 15; допоміжна: 7, 8, 10, 12.

Тема 12. Фірма на ринку монополістичної конкуренції

Особливості монополістичної конкуренції. Моделі рівноваги монополістичного конкурента. Роль диференціації продукту і реклами як інструментів нецінової конкуренції.

Література: основна: 1, 8, 9, 12, 13, 15; допоміжна: 1, 4, 5, 7, 12.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
л		п	с. р.	л		п	с. р.	
Змістовий модуль 1. Загальні основи теорії конкурентного ринку								
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	5	1		4	5	2		3
Тема 2. Попит, пропонування та ринкова рівновага	8	2	1	5	8			8
Тема 3. Еластичність і пристосування ринку	7	1	1	5	7		2	5
Разом за змістовим модулем 1	20	4	2	14	20	2	2	16
Змістовий модуль 2. Споживання і попит на конкурентному ринку								
Тема 4. Теорія граничної корисності та поведінка споживача	8	2	1	5	8	2		6
Тема 5. Ординалістська теорія поведінки споживача	6	2		4	6			6
Тема 6. Моделювання поведінки споживача	8	2	1	5	8		2	6
Разом за змістовим модулем 2	22	6	2	14	22	2	2	18
Змістовий модуль 3. Виробництво і пропонування на конкурентному ринку								
Тема 7. Фірма як мікроекономічний суб'єкт. Мета виробництва	9	2	1	6	9			9
Тема 8. Обмеження виробника. Продуктивність ресурсів і витрати виробництва у короткостроковому періоді	9	2	1	6	9	2		7
Тема 9. Виробнича функція і витрати виробництва у довгостроковому періоді	7	1	1	5	7			7
Тема 10. Вибір фірмою обсягу виробництва	7	1	1	5	7			7
Разом за змістовим модулем 3	32	6	4	22	32	2		30
Змістовий модуль 4. Теорія ринків недосконалої конкуренції								
Тема 11. Максимізація прибутку і цінова стратегія монополії	8	2	1	5	8			8
Тема 12. Фірма на ринку монополістичної конкуренції	8	2	1	5	8			8
Разом за змістовим модулем 4	16	4	2	10	16			16
Усього годин	90	20	10	60	90	6	4	80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні основи теорії конкурентного ринку		
1.	Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	
2.	Тема 2. Попит, пропонування та ринкова рівновага	1
3.	Тема 3. Еластичність і пристосування ринку	1
Змістовий модуль 2. Споживання і попит на конкурентному ринку		
4.	Тема 4. Теорія граничної корисності та поведінка споживача	1
5.	Тема 5. Ординалістська теорія поведінки споживача	
6.	Тема 6. Моделювання поведінки споживача	1
Змістовий модуль 3. Виробництво і пропонування на конкурентному ринку		
7.	Тема 7. Фірма як мікроекономічний суб'єкт. Мета виробництва	1
8.	Тема 8. Обмеження виробника. Продуктивність ресурсів і витрати виробництва у короткостроковому періоді	1
9.	Тема 9. Виробнича функція і витрати виробництва у довгостроковому періоді	1
10.	Тема 10. Вибір фірмою обсягу виробництва	1
Змістовий модуль 4. Теорія ринків недосконалої конкуренції		
11.	Тема 11. Максимізація прибутку і цінова стратегія монополії	1
12.	Тема 12. Фірма на ринку монополістичної конкуренції	1
Разом		10

Змістовий модуль 1. Загальні основи теорії конкурентного ринку

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Питання для обговорення

1. Що представляє собою мікроекономіка як наука?
2. Які етапи розвитку пройшла мікроекономіка? Хто стояв у її витоках?
3. Чим мікроекономіка відрізняється від макроекономіки?
4. В чому полягає проблема вибору?
5. На використанні яких методів базуються мікроекономічні дослідження?
6. Що являє собою крива виробничих можливостей?
7. Чим пояснюється спадний характер кривої виробничих можливостей та її випукла форма? Що може викликати її зсув?
8. Що собою представляють ресурси? Які вони мають властивості? Чи всі ресурси є обмеженими?
9. Які проблеми створює перед суспільством обмеженість виробничих ресурсів? Обмеженість яких ресурсів стримує сьогодні економічний розвиток людства взагалі та України зокрема? Як, на вашу думку, слід вирішувати проблему обмеженості цих ресурсів?
10. Як вирішується проблема взаємодії ринкового механізму і державного регулювання в різних економічних системах?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Тема 2. Ринок та його механізм: мікроекономічний аналіз

Питання для обговорення

1. Що собою представляє ринок? Які бувають форми ринків?

2. Охарактеризуйте ринкові структури.
3. Поясніть закон попиту. Чому крива попиту має від'ємний нахил?
4. Які фактори впливають на попит? Що відбувається з кривою попиту, коли кожний з цих факторів змінюється?
5. В інфляційній ситуації має місце різке зростання ціни на всі товари. Чи має місце зростання попиту під час інфляції? Чи стимулюють інфляційні ціни збільшення виробництва і пропозиції товарів?
6. Поясніть закон пропозиції. Чому крива пропозиції є висхідною?
7. Які фактори впливають на пропозицію? Що відбувається з кривою пропозиції, коли кожний з цих факторів змінюється?
8. Що представляє собою ринкова рівновага? Яка буває рівновага на ринку?
9. Наведіть приклади товарів, рівновага на конкурентних ринках яких не буде встановлена.
10. В яких галузях економіки дія ринку може бути неефективною?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Тема 3. Теорія еластичності

Питання для обговорення

1. Що показує еластичність попиту за ціною?
2. Від чого залежить еластичність попиту за ціною?
3. Чи завжди виробнику вигідно підвищувати ціну?
4. Які основні чинники формують цінову еластичність попиту на: картоплю, молоко, сигарети, холодильники, сіль, жіноче взуття, зошити, біжутерію, автомобілі, бензин, апельсини, вироби з діамантами.
5. Чому при розрахунку коефіцієнтів цінової еластичності попиту і пропозиції для виміру динаміки ціни і кількості продукції використовуються відсотки, а не абсолютні величини?
6. Як змінюється виторг від продажу товарів при еластичному, нееластичному попиті?
7. Наведіть приклади товарів з високою еластичністю по ціні. Від чого залежить еластичність попиту по ціні?
8. Наведіть приклади товарів з високою еластичністю попиту по доходу.
9. Наведіть приклади пари товарів з високою і низькою еластичністю.
10. Як впливає фактор часу на еластичність пропозиції?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Змістовий модуль 2. Споживання і попит на конкурентному ринку

Тема 4. Теорія поведінки споживача

Питання для обговорення

1. Чим визначається цінність товару з позицій споживача і з позицій виробника?
2. Чи існує чітка математична залежність між загальною і граничною корисністю?
3. Поясніть кардиналістський і ординалістський підходи до визначення корисності.

4. Чим визначаються форма і місце розташування кривих байдужості? Чому криві байдужості не перетинаються?
5. Яким чином криві байдужості можуть бути використані для побудови кривої попиту?
6. Яким чином зміна ціни товару і доходу споживача впливають на кількість і структуру набору благ, які він купує?
7. Які фактори визначають бюджетне обмеження споживача? Чи завжди споживач діє в рамках даного бюджетного обмеження?
8. Поясніть, чому точка дотику бюджетної лінії з кривою байдужості відповідає стану рівноваги споживача? Чому будь-яка точка, у якій бюджетна лінія перетинає криву байдужості не є рівноважною?
9. Як співвідносяться ефект заміни і ефект доходу для різних категорій товарів: кращих, гірших і Гіффена?
10. Яким чином зміна доходу споживача впливає на його добробут?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Тема 5. Теорія поведінки виробника. Підприємство як мікроекономічний суб'єкт

Питання для обговорення

1. Що таке фірма? У чому різниця між підприємством і фірмою?
2. Чому неможна приймати рішення про подальшу діяльність фірми, спираючись тільки на дані, отримані при дослідженні виробничої функції?
3. Як в теорії граничної продуктивності визначається попит на ресурси?
4. У чому сенс закону спадної граничної продуктивності?
5. Чому ізокванти мають від'ємний нахил, випуклі і не перетинаються?
6. Про що свідчить зміна граничної норми технологічної заміни одного фактора іншим?
7. Чим визначається межа технічної заміни труда капіталом?
8. Поясніть, чому рівновага виробника досягається у точці дотику ізокошти і ізокванти.
9. Що таке економія від масштабу і чому вона існує?
10. Яке правило є більш загальним: правило максимізації прибутку або правило найменших витрат.

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Тема 6. Витрати виробництва

Питання для обговорення

1. Що таке економічні витрати? Які види витрат Ви знаєте?
2. Покажіть на прикладах, у чому полягає відмінність між зовнішніми і внутрішніми витратами?
3. Що таке граничні витрати? Яка залежність між граничними і середніми змінними витратами підприємства?
4. Що дають підприємцю відомості про розмір нормального, бухгалтерського і економічного прибутку?

5. Що таке нормальний прибуток? Чи може вона розглядатись як компенсація за ризик володаря фірми?
6. Чи відноситься до витрат економічний прибуток?
7. Навіщо підприємцю необхідне вміння розрізняти постійні і змінні статі витрат?
8. Який зв'язок між продуктивністю факторів виробництва і витратами?
9. Як змінюються змінні витрати при розширенні виробництва?
10. Що характеризують граничні витрати у довгостроковому періоді?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Змістовий модуль 3. Виробництво і пропонування на конкурентному ринку

Тема 7. Основи теорії ринкових структур. Досконала конкуренція

Питання для обговорення

1. Що таке ринкова структура? Які ринкові структури ви знаєте?
2. У чому полягає принцип максимізації прибутку? Які підходи існують для визначення умов максимізації прибутку?
3. Які критерії ринкової структури є необхідними і достатніми для класифікації ринку як ринку досконалої конкуренції?
4. Поясніть, чи буде крива попиту конкурентного підприємства горизонтальною лінією, якщо покупці цього підприємства не знають ціни інших підприємств?
5. Поясніть, чому підприємство на досконало конкурентному ринку не знижує свою ціну нижче ринкового рівня заради залучення більшої кількості клієнтів.
6. Чому в умовах досконалої конкуренції графік ціни, середнього і граничного доходу співпадають?
7. За яких умов підприємство змушено завершити свою діяльність в певній сфері бізнесу?
8. Чому рівність граничного доходу і граничних витрат є суттєвим для максимізації прибутку у всіх ринкових структурах?
9. Коли досягається довгострокова рівновага для підприємства в умовах досконалої конкуренції?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Тема 8. Недосконала конкуренція. Чиста монополія

Питання для обговорення

1. Що таке монополія, які причини її виникнення в економіці?
2. Чим визначаються ціна і обсяг виробництва за умов чистої монополії?
3. Які Ви знаєте види монополії? Наведіть приклади з реального життя.
4. Як встановлюється рівновага на монополістичному ринку у короткостроковому періоді?
5. У чому полягають відмінності між ринком досконалої конкуренції і чистої монополії?
6. Яка існує залежність між еластичністю попиту на продукцію фірми і ступенем її монопольної влади?

7. Чому монополіст не може назначити будь-яку ціну і виробити будь-яку кількість товару?
8. Монополія являє собою «зло» або «благо» для суспільства? Хто у виграші і хто у програші в результаті встановлення монополії?
9. Чому деякі фірми володіють великою монопольною владою, а інші незначною? Що б Ви включили в поняття «монополістична влада»?
10. За яких обставин фірма буде володіти монопольною владою? Як концентрація виробництва впливає на монопольну владу?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Тема 9. Ринок монополістичної конкуренції

Питання для обговорення

1. Які характерні риси притаманні монополістичній конкуренції?
2. Що спільного і відмінного між досконалою і монополістичною конкуренцією? Які переваги і недоліки монополістичної конкуренції?
3. Поясніть, чому монополістична конкуренція представляє собою монополію до того моменту, коли у споживача з'являється бажання купувати продукти, що є близькими заміниками, і стають конкурентною за межами цієї точки?
4. Поясніть, чому в умовах монополістичної конкуренції фірми часто надають перевагу неціновій конкуренції.
5. Яку роль відіграє реклама в умовах монополістичної конкуренції?
6. Поясніть, чому можна говорити про тенденцію отримання нормального прибутку в довгостроковому періоді для фірм, що діють в умовах монополістичної конкуренції.
7. Поясніть, чому економічний прибуток дорівнює нулю, хоча ціни в довгостроковій рівновазі на ринку з монополістичною конкуренцією перевищують граничні витрати.
8. Поясніть, чому ціна довгострокової рівноваги і випуск монопольно конкурентної фірми змінюється, якщо інші фірми увійдуть у галузь або вийдуть з неї.
9. Чому фірми на ринках з монополістичною конкуренцією здійснюють випуск, який не досягає рівня, що відповідає LAC_{min} ? Які наслідки надлишкової потужності?
10. Яким чином реклама на ринках з монополістичною конкуренцією може знизити витрати, пов'язані з надлишковою потужністю? У якому сенсі витрати з утримання надлишкових виробничих потужностей є наслідком різноманіття товарів на ринку?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Тема 10. Олігополія

Питання для обговорення

1. Назвіть характерні риси олігополії.
2. Що спільного і які відмінності між монополістичною конкуренцією і олігополією; олігополією і монополією?

3. Як ламана крива попиту допомагає пояснити негнучкість олігополістичних цін?
4. У чому полягають недоліки ламаної кривої попиту?
5. Чому у олігополістичних фірм є стимули для змови?
6. Які припущення відносно реакції конкурентів на зміни цін якої-небудь однієї фірми лежать в основі ламаної кривої попиту? Чому існує розрив в кривій граничного доходу?
7. Чи можна картель вважати чистою монополією?
8. Які методи ціноутворення застосовують олігополісти?
9. Які умови існування лідерства в цінах і цінової дискримінації в умовах олігополії?
10. Які умови і обмеження цінової дискримінації? Чи будь-яка ринкова структура може призвести до цінової дискримінації?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Змістовий модуль 4. Теорія ринків недосконалої конкуренції

Тема 11. Ринки факторів виробництва

Питання для обговорення

1. Чому ринок ресурсів і ціноутворення на ньому неможна аналізувати так само, як і ринки будь-яких інших товарів?
2. Які економічні функції земельної ренти?
3. Чи впливає переважання тієї чи іншої форми власності на землю на величину орендної плати і ціну землі?
4. Визначте особливості функціонування ринку праці.
5. Поясніть особливість кривої пропозиції праці.
6. Як зростання продуктивності праці в певній галузі економіки вплине на заробітну плату у цій галузі?
7. Яким чином обрана фірмою політика амортизації впливає на попит на капітал?
8. Поясніть капітал як запас і як потік.
9. Як формується попит на капітал?
10. Яка ринкова структура відповідає ринку капіталу, землі, праці?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

Тема 12. Загальна рівновага і ефективність ринкової системи

Питання для обговорення

1. У чому полягає відмінність часткової і загальної рівноваги?
2. Що являє собою система (вектор) рівноважних цін?
3. Розкрийте сутність процесу взаємодії двох ринків благ.
4. У чому полягає механізм встановлення рівноваги на двох ринках?
5. Коли стан рівноваги буде стійким, а коли нестійким?
6. Що являє собою модель загальної економічної рівноваги Вальраса?
7. В якому випадку для аналізу використовуються крива виробничих можливостей?

Література: основна: 4, 5, 10, 15; допоміжна: 1, 11, 12.

6. Самостійна робота

Завдання для самостійного опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Загальні основи теорії конкурентного ринку				
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Експрес опитування, тести	основна: 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 5, 9.	4
Тема 2. Попит, пропонування та ринкова рівновага	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Тести, практичні завдання	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 15; допоміжна: 1, 5, 9.	4
Тема 3. Еластичність і пристосування ринку	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, есе, доповідь	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 15; допоміжна: 1, 5, 9.	4
Змістовий модуль 2. Споживання і попит на конкурентному ринку				
Тема 4. Теорія граничної корисності та поведінка споживача	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання, тестові завдання	основна: 5, 7, 8, 11, 15; допоміжна: 1, 2, 5, 9.	4
Тема 5. Ординалістська теорія поведінки споживача	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання	основна: 5, 7, 8, 11, 14; допоміжна: 1, 5, 9, 12.	4
Тема 6. Моделювання поведінки споживача	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання	основна: 1, 2, 5, 7, 8; допоміжна: 3, 5, 9, 11.	4
Змістовий модуль 3. Виробництво і пропонування на конкурентному ринку				
Тема 7. Фірма як мікроекономічний суб'єкт. Мета виробництва	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання, доповідь	основна: 1, 2, 4, 7, 8; допоміжна: 5, 9, 10, 12.	4
Тема 8. Обмеження виробника. Продуктивність ресурсів і витрати виробництва у короткостроковому періоді	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання, тестові завдання	основна: 1, 2, 5, 7, 12; допоміжна: 1, 3, 7, 9.	4
Тема 9. Виробнича функція і витрати виробництва у довгостроковому періоді	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, есе, доповідь	основна: 1, 2, 5, 6, 11; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 12.	4
Тема 10. Вибір фірмою обсягу виробництва	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання, тестові завдання	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 15; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11.	4
Змістовий модуль 4. Теорія ринків недосконалої конкуренції				
Тема 11. Максимізація прибутку і цінова стратегія монополії	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання, тестові завдання	основна: 1, 2, 3, 4, 9; допоміжна: 1, 2, 6, 11.	4
Тема 12. Фірма на ринку монополістичної конкуренції	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, есе, доповідь	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 14; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 10, 11.	4

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота з навчальної дисципліни «Мікроекономіка» виконується з метою закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу з дисципліни. Виконання індивідуального завдання є важливим етапом у підготовці та складанні іспиту з дисципліни «Мікроекономіка».

Виконання завдань індивідуальної роботи *дає можливість установити:*

- здатність студента до самостійної науково-дослідної і практичної діяльності;
- уміння студента використовувати теоретичні знання і застосовувати їх для вирішення конкретних завдань;
- здатність студента збирати, систематизувати, узагальнювати й аналізувати теоретичні й емпіричні дані;
- уміння студента коротко, логічно й у доступній формі викласти основні положення контрольної роботи, висновки і рекомендації.

Загальні вимоги до студентів при підготовці до індивідуальної роботи передбачають:

- оволодіння теоретичними знаннями щодо планування, організації наукового дослідження та практичними навичками його реалізації.
- формування широкого наукового і загальнокультурного кругозору.
- уміння аналізувати наукову літературу.
- здатність здійснити свій внесок у розробку даної теми.
- уміння коротко, логічно викласти свої думки, хід і результати аналізу наукових джерел.

Виконання, оформлення та захист індивідуальної здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Теми індивідуальних робіт

1. Наукові підходи до теорії поведінки споживача: минуле та сучасне.
2. Наукові підходи до теорії поведінки монополіста та монополістичного конкурента: минуле та сучасне.
3. Наукові підходи до теорії поведінки олігополіста: минуле та сучасне.
4. Раціональна поведінка: теорія та практичний досвід.
5. Особливості стратегій взаємодії фірм-олігополістів за кордоном
6. Особливості стратегій взаємодії фірм-олігополістів в Україні.
7. Цінова дискримінація: закордонний та вітчизняний досвід
8. Змова та захист галузі від неявної змови: теорія, закордонний та вітчизняний досвід
9. Особливості захисту галузі від входження нових конкурентів: теорія, вітчизняний та закордонний досвід
10. Ризик в мікроекономіці
11. Реакція попиту на зміну доходу: теоретичні підходи та практика
12. Економічна ефективність та соціальна справедливість – антагонізм чи синергізм.
13. Антимонопольна політика в Україні.

14. Антимонопольна політика в європейських країнах.
15. Антимонопольна політика у США та інших неєвропейських країнах.
16. Зовнішні та внутрішні ефекти у мікроекономіці.
17. Особливості функціонування природних монополій в Україні.
18. Особливості функціонування природних монополій за кордоном.
19. Ринок праці : теорія, вітчизняний та закордонний досвід.
20. Ринок капіталу: теорія, вітчизняний та закордонний досвід.
21. Ринок людського капіталу: теорія, вітчизняний та закордонний досвід.
22. Ринок землі: теорія, вітчизняний та закордонний досвід.
23. Антимонопольна політика в Україні.
24. Природні монополії та їх регулювання в Україні.
25. Моносонія та її влада на ринку.
26. Монопольна влада та регулювання монополії.
27. Рівновага на ринку монополістичної конкуренції.
28. Нецінова конкуренція.
29. Попит на фактори виробництва.
30. Попит та пропозиція на ринку праці.

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Мікроекономіка» застосовуються такі методи навчання:

- лекції, в тому числі й проблемні з попередньою роздачею лекційних матеріалів студентам;
- практичні заняття у їх різноманітних формах (бесіда з елементами дискусії, робота в малих групах, «мозкова атака», ситуативний підхід, розв'язування задач, ділова гра, бесіда за «круглим столом», рольова гра, імітація);
- стандартизовані тести та поточне опитування;
- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- розрахункові роботи;
- поточне консультування;
- самостійна робота студентів з літературними джерелами;
- індивідуальне завдання.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Мікроекономіка» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- складання опорного конспекту теми;
- побудова структурно-логічної схеми теми, окремого питання;
- контроль самостійної роботи;
- індивідуальне науково-дослідне завдання;
- тестування;
- підсумковий контроль (екзамен).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Інд. завд.	Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	12	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
			для екзамену, курсової роботи, практики
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Мікроекономіка» включає:

1. Опорний конспект лекцій.
2. Навчально-методичні посібники у локальній мережі університету.
3. Матеріали для самостійного опрацювання.
4. Мультимедійні матеріали.
5. Тестові завдання.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Фоміна О.О. Мікроекономіка: конспект лекцій з дисципліни. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2016. 77 с.
2. Безугла В. О., Постіл І. І. Мікроекономіка : Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 288 с.
3. Вінніченко І. І., Корецька С. О., Даций Н. В. Мікроекономіка : Навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 272 с.
4. Калініченко О. В., Березіна Л. М. Мікроекономіка. Практикум : Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 432 с.
5. Косік А. Ф., Гронтковська Г. Е. Мікроекономіка : Навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2008. 438 с.
6. Мельникова В. І., Яременко В. Г., Мельникова О. П., Корнівська В. О. Мікроекономіка : Навч. посіб. К. : Професіонал, 2005. 400 с.
7. Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Ігнатюк А. І. Мікроекономіка : Підручник. К. : Знання, 2007. 677с
8. Наріжна Л. Д., Пономарьова Л. Н. Мікроекономіка в схемах: Навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 160 с.
9. Павленко І. М. Мікроекономіка : Навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.
10. Пустовійт Р. Ф. Методика розв'язування задач з мікроекономіки : Навч. посіб. - 2-ге вид. К. : Кондор, 2005. 102 с.
11. Рудий М. М., Жебка В. В. Мікроекономіка : Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
12. Старостенко Г. Г. Мікроекономіка : Навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 152 с.
13. Стеблій Г. Я. Мікроекономіка : Навч. посіб. К. : Фірма "ІНКОС", Центр навчальної літератури, 2007. 221 с.
14. Ястремський О. І., Гриценко О. Г. Основи мікроекономіки : Підручник. К. Знання - Прес, 2007. 579 с.
15. Проданова Л. В., Фоміна О. О. Мікроекономіка і макроекономіка (теоретичні основи і навчальний тренінг): навч. посіб. для студ. галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» денної та заочної форм навчання. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2015. 172 с.

Допоміжна:

1. Базилінська О. Я. Мікроекономіка: теорія та практика. К.: Вид. дім «Києво Могилянська академія», 2007. 271 с.
2. Островерх П. І., Погребняк О. О. Деякі особливості функціонування ринкових структур в Україні // Формування ринкової економіки в Україні. Науковий збірник. Спецвип. 13. Львів: Інтереко, 2004. с. 39-47.
3. Добрынина А. И., Тарасевича Л. С. Экономическая теория: учебник для вузов: задачи, логические схемы. Методические материалы. СПб: Питер, 2009. 440 с.
4. Мочерный С. В., Некрасов В. Н., Овчинников В. Н., Секретарюк В. В. Экономическая теория: учебник для студентов вузов. М.: Приор, 2010. 415 с.
5. Базылев Н. И., Базылева М. Н., Гурко С. П. Экономическая теория: учебник для студентов вузов экономических специальностей. Минск: БГЭУ, 2010. 743 с.
6. Ключня В. Л., Новикова И. В., Зеленкевич М. Л. Экономическая теория: учебное пособие для студенто неэкономических специальностей вузов. Минск: ТетраСистемс, 2010. 397 с.
7. Аникин А. А., Джаман М., Ерасова Е. А. Экономическая теория в схемах и графиках: учебное пособие. СПб.: Университет, 2010. 73 с.
8. Иохин В. Экономическая теория: учебник. М.: Юристь, 2009. 848с.
9. Бродская Т. Г., Бургонов О. В., Видяпин В. И. Экономическая теория: учебник для студентов вузов. М.: ИНФРА – М, 2011. 714 с.
10. Борисович В. Т., Полтерович В. М., Данилов В. И. Микроэкономика. М.: Экономика. Дело, 2010. 530 с.
11. Пода А. К. Вашків О. П., Куц Л. Л. Мікроекономіка. Збірник задач для студентів економічних спеціальностей: навч. посібник. К.: ІСДО, 2011. 123 с.
12. Слухай С. В. Довідник базових термінів та понять з мікроекономіки. Київ: Лібра, 2011. 256 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України : [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: <https://mof.gov.ua/uk>.
3. Офіційний сайт Міністерства економіки України: <http://www.me.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міністерства праці та соціальної політики України: <https://www.msp.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Державної податкової служби: <https://tax.gov.ua/> .
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
8. Цифрова бібліотека ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука»: <http://dspace2.regi.rovno.ua:8088>.